

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Obdo/42/2017
Identifikačné číslo spisu: 5113220740
Dátum vydania rozhodnutia: 30.05.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Beáta Miničová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5113220740.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: I & R KONKURZY A REŠTRUKTURALIZÁCIE, k.s., so sídlom Šoltésovej 2, 811 08 Bratislava, IČO: 36 865 265, správcu konkurznej podstaty úpadcu: ELTOS, s.r.o., so sídlom ul. P. Mudroňa 5, 010 01 Žilina, IČO: 36 385 808, proti žalovanej: Obec Kysucký Lieskovec, so sídlom 023 34 Kysucký Lieskovec 673, IČO: 00 314 081, zastúpenej JUDr. Štefanom Strýčekom, advokátom so sídlom F. Kráľa 2080, 022 01 Čadca, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 18. mája 2016, č. k. 13CoKR/1/2016-216, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 18. mája 2016, č. k. 13CoKR/1/2016-216 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Žilina zo dňa 2. októbra 2015, č. k. 19Cbi/6/2013-166 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina ako súd prvej inštancie, rozsudkom zo dňa 02.10.2015, č. k. 19Cbi/6/2013-166, žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobca je povinný nahradiť žalovanej priamo na účet právneho zástupcu žalovanej trovy právneho zastúpenia v sume 222,94 Eur, v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

2. V odôvodnení rozhodnutia okresný súd poukázal na aplikáciu ust. § 57 ods. 1, 2, 4, § 59 ods. 1, 2, 3, 4, § 62 ods. 1, 5, § 130 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení platnom a účinnom od 01.01.2012 (ďalej len „ZKR“), § 120 ods. 1, 3, 4, § 118a, § 132 O. s. p. a vykonané dokazovanie, na základe ktorého konštatoval záver, podľa ktorého žaloba nie je dôvodná. Uviedol, že pri zohľadnení momentu, kedy nastali účinky vyhlásenia konkurzu na majetok subjektu ELTOS, s.r.o., teda dňom 29.06.2012, posudzoval splnenie podmienok odporovateľnosti vymedzeného právneho úkonu - zápočtu zo dňa 25.06.2012 podľa ustanovení zákona v jeho znení platnom a účinnom od 01.01.2012.

3. Okresný súd vo všeobecnosti uviedol, že úprava odporovateľnosti podľa zákona rozlišuje všeobecné a

osobitné podmienky odporovateľnosti právneho úkonu, ktoré musia byť splnené súčasne na to, aby súd mohol žalobe, ktorou sa žalobca domáha vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu, vyhovieť. Pri zohľadnení účinkov vyhlásenia konkurzu dňom 29.06.2012 a pri podaní žaloby okresnému súdu dňom 28.06.2013 považoval za nevyhnutné skonštatovať, že žaloba v tejto veci bola podaná včas. Žalobu podal subjekt správca konkurznej podstaty úpadcu ELTOS, s.r.o., ako subjekt aktívne hmotnoprávne legitimovaný na podanie takejto žaloby.

4. Okresný súd poukázal na to, že úprava zákona o konkurze a reštrukturalizácii podľa § 57 ods. 4 ZKR, stanovuje ďalšie všeobecné podmienky neúčinnosti právneho úkonu, ktoré musia byť splnené, pokiaľ má súd na základe žaloby o neúčinnosť právneho úkonu tejto vyhovieť. Konkrétne musí byť v konaní o určení neúčinnosti právneho úkonu preukázané, že sa jedná o právny úkon dlžníka, ktorý ukracuje uspokojenie prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka (úpadcu). V predmetnom konaní podľa okresného súdu nebolo spoľahlivo a jednoznačne preukázané, že právny úkon započítania vymedzený žalobcom ako zápočet zo dňa 25.6.2012 bol dvojstranným právnym úkonom, ktorého zmluvnou stranou by bol subjekt ELTOS, s.r.o. Výsledky vykonaného dokazovania po ich vyhodnotení podľa § 132 O. s. p., podľa okresného súdu neposkytli dostatočne spoľahlivý základ pre konštatovanie o preukázaní realizácie dvojstranného právneho úkonu započítania zo dňa 25.06.2012 medzi ELTOS, s.r.o. a žalovanou. Okresný súd zdôraznil, že dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu tvrdenia, že sa v tomto prípade jednalo o dvojstranný právny úkon započítania, ťažilo žalobcu. Toto konštatovanie okresný súd uviedol napriek tvrdeniam žalobcu v konaní, v zmysle ktorých žalovaná neposkytla žalobcovi potrebnú súčinnosť v smere zisťovania skutočností, či zápočet zo dňa 25.06.2012 bol zápočtom zrealizovaným na základe dohody alebo ako jednostranný právny úkon. Na tomto mieste poukázal aj na okresným súdom zrealizovaný postup v tomto konaní, v rámci ktorého žalovanú vyzýval na predloženie právneho úkonu - zápočtu zo dňa 25.06.2012 a ďalších listinných dôkazov, ako to vyplýva z výzvy okresného súdu zo dňa 18.06.2014 (č. l. 72) a z výzvy zo dňa 12.05.2014 (č. l. 61 spisu). Nakoľko preukázanie hmotnoprávnej podmienky odporovateľnosti právneho úkonu, spočívajúcej v preukázaní skutočnosti, že sa jedná o právny úkon dlžníka, t. j. v danom prípade, že išlo o právny úkon ELTOS, s.r.o. podľa § 57 ods. 4 ZKR, ťaží v konaní o určení neúčinnosti tohto právneho úkonu žalobcu, podľa okresného súdu nebol priestor pre vynucovanie reakcie žalovanej na označené výzvy súdu prostredníctvom poriadkových opatrení. Pokiaľ žalobca priamo v dôvodoch žaloby, ako aj v návrhu na zmenu žaloby opakovane uvádzal, že právny úkon započítania zo dňa 25.06.2012 bol jednostranným právnym úkonom žalovanej, okresný súd považoval za nevyhnutné skonštatovať, že už z tohto tvrdenia žalobcu vyplýva záver o nesplnení označenej hmotnoprávnej podmienky viažucej sa k možnosti úspešne odporovať právnemu úkonu, spočívajúcej v skutočnosti, že sa jedná o právny úkon dlžníka, v danom prípade subjektu ELTOS, s.r.o. Okresný súd primárne na základe skonštatovania nesplnenia uvedenej hmotnoprávnej podmienky, teda že v konaní nebolo preukázané, že právny úkon zápočtu zo dňa 25.06.2012 je právnym úkonom subjektu ELTOS, s.r.o., rozhodol o zamietnutí žaloby.

5. Okresný súd uviedol, že zamietnutie žaloby odôvodňovali i ďalšie výsledky vykonaného dokazovania, kedy nebolo zistené ani splnenie ďalšej hmotnoprávnej podmienky odporovateľnosti, spočívajúcej v preukázaní ukrátenia uspokojenia prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka podľa § 57 ods. 4 ZKR. Aj v tejto časti, podľa okresného súdu ťažilo dôkazné bremeno žalobcu, ktorý si vo vzťahu k tejto podmienke nesplnil ani povinnosť tvrdenia, nakoľko v rámci svojich tvrdení nevyhradil žiadnu konkrétnu pohľadávku alebo pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka, ktoré mali byť právnym úkonom zápočtu zo dňa 25.06.2012 ukrátené.

6. Pre úplnosť okresný súd dodal, že podmienky odporovateľnosti vymedzené ako všeobecné podmienky podľa § 57 ZKR musia byť splnené aj pri odporovaní právnemu úkonu podľa § 130 ods. 4 ZKR. Pri preukázaní nesplnenia hoci len jednej z nich, nie je dôvod zaoberať sa v rámci dokazovania ďalšími špecifickými podmienkami odporovateľnosti, vyplývajúcimi z jednotlivých skutkových podstat odporovateľnosti.

7. Na odvolanie žalobcu, Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, napadnutým rozsudkom zo dňa 18.05.2016, č. k. 13CoKR/1/2016-216, rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 02.10.2015, č. k.

19Cb/6/2013-166, potvrdil. Žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy odvolacieho konania, a to trovy právneho zastúpenia vo výške 72,92 Eur, do troch dní od právoplatnosti rozsudku, na účet právneho zástupcu žalovanej JUDr. Štefana Strýčka, advokáta so sídlom v Čadci.

8. Odvolací súd poukázal na § 219 ods. 2 O. s. p. a hmotnoprávny inštitút odporovateľnosti právnym úkonom, podľa ktorého primárnou hmotnoprávnou podmienkou odporovateľnosti je preukázanie, že úkon, ktorému sa odporuje, je úkonom dlžníka. Nevyhnutnou podmienkou k tomu, že sa jedná o odporovateľný právny úkon, je aj preukázanie, že konkrétny právny úkon spôsobil ukrátenie veriteľa (veriteľov). Žalobca je v takomto prípade pri takomto druhu podanej žaloby nositeľom dôkaznej povinnosti a je povinný preukázať, že právny úkon, ktorým odporoval podanou žalobou, a to zápočet zo dňa 25.06.2012 je úkonom, ktorým bola ukrátená pohľadávka veriteľa, ktorý si v konkurznom konaní prihlásil svoju pohľadávku.

9. V zhode so záverom prvoinštančného súdu odvolací súd konštatoval, že v danom prípade žalobcom nebolo preukázané, že právny úkon zápočtu zo dňa 25.06.2012 uskutočnil dlžník, teda nebolo preukázané, že sa jednalo o jeho úkon, a preto nebola splnená základná podmienka pre odporovateľnosť právneho úkonu, a to, že išlo o úkon dlžníka. Z tohto záveru mal odvolací súd za to, že správne postupoval okresný súd, ak pre nesplnenie tejto podmienky pre odporovateľnosť právneho úkonu žalobu žalobcu zamietol.

10. K odvolaciemu dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu nevykonaním navrhnutých dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností, krajský súd uviedol, že to bol práve žalobca, ktorý mal dôkaznú povinnosť, resp. povinnosť preukázať, že dotknutý právny úkon zápočtu zo dňa 25.06.2012 je úkonom dlžníka, k čomu nedošlo. V tejto súvislosti odvolací súd dodal, že žalobca ako nositeľ dôkaznej povinnosti tejto základnej hmotnoprávnej podmienky odporovateľnosti právnym úkonom je tou osobou, ktorá disponuje nevyhnutnými podkladmi, materiálmi, účtovnou evidenciou, t. j. je vybavený k tomu, aby si mohol splniť svoju dôkaznú povinnosť a preukázať, že ním napadnutý právny úkon je úkonom dlžníka.

11. K námietke nezabezpečenia listinného dôkazu - právneho úkonu zápočtu okresným súdom, ktorým postupom malo dôjsť k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom, krajský súd konštatoval, že okresný súd v rozsahu procesných návrhov strán sporu pri vykonávaní dokazovania postupoval dostatočne, v ktorej súvislosti poukázal na výzvy vykonané okresným súdom, adresované žalovanej zo dňa 18.06.2014 a 12.05.2014. Odvolací súd súhlasil so zhodnotením prvoinštančného súdu, že žalobcu zaťažovalo preukázať ním tvrdenú skutočnosť, že úkon započítania zo dňa 25.06.2012 medzi ELTOS, s.r.o. a žalovanou, je dvojstranným právnym úkonom. Z uvedeného, preto podľa odvolacieho súdu nebolo možné vytknúť okresnému súdu nesprávny právny názor pri hodnotení veci z hľadiska unesenia dôkazného bremena.

12. Krajský súd v Žiline dodal, že ak súd rozhoduje v situácii dôkaznej núdze, dopad (neúspech) sa pričíta účastníkovi, na ktorom leží podľa predpisov hmotného práva dôkazné bremeno (zodpovednosť za preukázanie skutočností významných z hľadiska hmotného práva). Rozsah dôkazného bremena, teda okruh skutočností, ktoré musí účastník preukázať, zásadne určuje hmotnoprávna norma, ktorá je na sporný vzťah aplikovaná. Hneď potom vyplýva aj to, kto je nositeľom dôkazného bremena, teda ktorý z účastníkov je povinný stanovený okruh skutočností preukázať (uznesenie NS SR sp. zn. 1Cdo/78/2010 zo dňa 23. mája 2012). Krajský súd po vykonanom odvolacom prieskume dospel k záveru, že žalobca neunesol dôkazné bremeno preukázania zákonného predpokladu, a to, že úkon zápočtu zo dňa 25.06.2012 je právny úkon dlžníka. Rovnako odvolací súd súhlasil so závermi súdu prvej inštancie, že žalobca netvrdil a nepreukázal, že ním napadnutým právnym úkonom zápočtu zo dňa 25.06.2012 došlo k zmenšeniu rozsahu majetku dlžníka a k ukráteniu uspokojenia jeho veriteľov.

13. K úplnosti krajský súd vo vzťahu k svojmu právnemu posúdeniu vo všeobecnosti poukázal aj na judikatúru všeobecných súdov, z ktorej pri odporovacích žalobách vyplýva, že ukrátenie uspokojenia pohľadávky veriteľa je vecou dôkazného bremena žalobcu. Žalobca musí v konaní preukázať, že

právnym úkonom dlžníka bola ukrátená pohľadávka veriteľa, ktorý si v konkurznom konaní prihlásil svoju pohľadávku, musí preukázať pohľadávku ktorého a koľkých veriteľov bola ukrátená.

14. Proti rozsudku odvolacieho súdu, podal včas dovolanie žalobca odôvodnené podľa § 420 písm. f/ C. s. p., podľa ktorého súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Tento dôvod zmätočnosti podľa dovolateľa spočíva v tom, že súd prvej inštancie listinu, ktorou nesporne malo dôjsť k započítaniu pohľadávok medzi stranami, nezabezpečil jej predloženie od žalovanej strany, nerozhodol o nevykonaní tohto dôkazu ani jeho nevykonanie neodôvodnil, naopak na ťarchu žalobcu, tento procesný nedostatok konania vyhodnotil ako neunesenie dôkazného bremena žalobcom.

15. Dovolateľ zdôraznil, že súd prvej inštancie neposudzoval ním namietanú neúčinnosť a platnosť dotknutého právneho úkonu, pre prípad, že by sa v konaní preukázalo tvrdenie žalovanej o jednostrannom právnom úkone s ohľadom na skutočnosť, že započítanie bolo vykonané v čase, kedy sa pohľadávky nestretli. Dovolateľ dodal, že po podaní návrhu sa musel vysporiadať s tvrdením žalovanej, že k započítaniu mohlo dôjsť aj jednostranným právnym úkonom, čo však v konaní nebolo preukazované. Dovolateľ z uvedeného dôvodu žiadal o doplnenie eventuálneho petitu, ktorým sa domáhal určenia neplatnosti právneho úkonu, pričom v konaní je posúdenie platnosti právneho úkonu prejudiciálnou otázkou. Takáto zmena petitu podľa žalobcu nemôže mať vplyv na vykonané dokazovanie, pre ktorý dôvod okresný súd zmenu petitu nepripustil, čím mala byť dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom, keďže nemohol disponovať svojim návrhom.

16. Ďalej podľa názoru dovolateľa, súd prvej inštancie pri vyhodnotení dokazovania zjavne nepostupoval v súlade so zásadami dokazovania v civilnom procese, a to najmä so zásadou kedy netreba dokazovať skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti. Žalobca má za to, že už priamo z podaného návrhu na začatie konania vyplýva presný rozsah ukrátenia uspokojenia prihlásených pohľadávok veriteľov, ako aj majetkové pomery úpadcu v momente, kedy mali nastať účinky zápočtu pohľadávok. K zápočtu pohľadávok malo dôjsť počas reštrukturalizácie úpadcu, započítavali sa nesplatené pohľadávky a na pohľadávku úpadcu sa započítavala pohľadávka žalovanej strany, ktorá pôvodne patrila osobe spriaznenej s úpadcom.

17. Dovolateľ poukázal na skutočnosť, že už v rámci žalobného návrhu splnil dôkaznú povinnosť tvrdenia rozhodného dôkazu pre posúdenie veci, pričom z objektívnych dôvodov tento dôkaz nebol schopný predložiť, resp. zabezpečiť, keďže mu ako správcovi nebola poskytnutá potrebná súčinnosť ani zo strany úpadcu, ani zo strany žalovanej. Súd prvej inštancie dôkaz nezabezpečil a odvolací súd s odkazom na § 86 ZKR uzavrel, že správca je jediný, kto má možnosť disponovať relevantnými dôkazmi úpadcu.

18. Žalobca je presvedčený, že v spore nebol zabezpečený dôkaz (listina o zápočte pohľadávok), ktorý je možné považovať za nevyhnutný pre náležité posúdenie veci. V zmysle ustálenej judikatúry, je podľa dovolateľa pojem dôkazná povinnosť nerozlučne spätý s pojmi ako vykonanie dokazovania, hodnotenie dôkazov, zisťovanie skutkového stavu. Keďže konajúce súdy navrhovaný listinný dôkaz nevykonali, podľa dovolateľa nemohli ani dospieť k záveru, že niektorá zo strán konania neunesla dôkazné bremeno.

19. Dovolateľ vidí podstatnú vadu konania v tom, že v rámci navrhovaného listinného dôkazu nebol aplikovaný správny procesný postup vyplývajúci z § 189 C. s. p. a túto súd prostredníctvom poriadkových opatrení nevynucoval. Dôkaz, ktorý nebol zabezpečený a hodnotený súdom podľa § 191 C. s. p. a ktorý bol podľa žalobcu úmyselne zo strany žalovanej účelovo zatajovaný, bol vyhodnotený ako podklad pre záver o neunesení dôkazného bremena.

20. Žalobca preto žiada dovolací súd, aby napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 18.05.2016, č. k. 13CoKR/1/2016-216, ako aj rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 02.10.2015, č. k. 19Cbi/6/2013-166, zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

21. Žalovaná vo vyjadrení k podanému dovolaniu v prvom rade poukázala na možné zmeškanie lehoty na podanie dovolania a uviedla, že na podanie dovolania podľa jej názoru nie je zákonný dôvod. Žalovaná má za to, že žalobcovi nebolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva, keďže neunesol dôkazné bremeno. Žalovaná dodala, že žalobca nepreukázal, že právny úkon zápočtu uskutočnil dlžník, čím nebola splnená základná požiadavka odporovateľnosti právneho úkonu. Tvrdenie žalobcu o dvojstrannom právnom úkone, považuje žalovaná za ničím nepodložené a irelevantné s tým, že to, či došlo k ukráteniu veriteľa, musí byť v rámci dokazovania preukázané s tým, že dôkazné bremeno znáša žalobca, ktorý takémuto právnomu úkonu odporuje. Žalovaná preto žiada dovolací súd, aby dovolanie žalobcu odmietol, prípadne zamietol.

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“)], po zistení, že dovolanie podal včas žalobca zastúpený v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

23. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je nepochybne tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

24. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (napr. II. ÚS 383/06).

25. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

26. Podľa § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

27. Podľa § 428 C. s. p., dovolateľ musí v dovolaní popri všeobecných náležitostiach podania uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

28. Podľa § 431 ods. 1 C. s. p., dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

29. Dovolateľ prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. právne vymedzil tým, že súdy oboch inštancií nesprávnym procesným postupom mu znemožnili, aby uskutočňoval procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za naplnenie nesprávneho procesného postupu, znemožňujúceho žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva, žalobca uviedol, že súd prvej inštancie nezabezpečil predloženie od žalovanej strany takej listiny, ktorou nesporne malo dôjsť k započítaniu pohľadávok medzi stranami, nerozhodol o nevykonaní tohto dôkazu a jeho nevykonanie nijako neodôvodnil. Nepredloženie listiny, ktoré súd nevyhovel, konajúce

súdy pripísali na ťarchu žalobcu a vyhodnotili ako neunesenie dôkazného bremena.

30. Podľa presvedčenia žalobcu, je jeho mimoriadny opravný prostriedok prípustný podľa § 420 písm. f/ C. s. p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

31. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

32. Pod pojmom „procesný postup“ sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a marniaci možnosť jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R129/1999). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

33. Z ustanovení § 149 až 154 C. s. p. (§ 101 ods. 1 a § 120 ods. 1 O. s. p.), vyplýva procesná povinnosť strany sporu tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých odvodzuje svoje právo alebo povinnosť protistrany, a procesná povinnosť označiť dôkazy, ktorými chce preukázať pravdivosť ním tvrdených skutočností. Ide o základné povinnosti strany sporového konania. Dôkazné bremeno sa chápe v spojitosti s procesnou zodpovednosťou strany sporu za to, že v konaní neboli preukázané jej tvrdenia; táto zodpovednosť sa prejaví v jej procesnom neúspechu. Zmyslom dôkazného bremena je umožniť súdu, aby rozhodol o veci samej aj v prípadoch nepreukázania určitej skutočnosti, ktorá bola významná pre rozhodnutie podľa hmotného práva. Rozsah dôkazného bremena vyplýva z hmotného práva (z príslušnej hmotnoprávnej normy). V zásade platí, že dôkazné bremeno má ten, komu je podľa hmotného práva na prospech existencia určitej skutočnosti. Označenie dôkazov nie je iba procesnou povinnosťou strán sporu, ale zároveň aj ich procesným oprávnením.

34. Právomoc (súdu) konať o veci, ktorej sa žalobný návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03).

35. Najvyšší súd už v minulosti prijal názor, že dôkazné bremeno ohľadom určitých skutočností zaťažuje tú stranu konania, ktorá z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky; ide o tú stranu, ktorá tiež existenciu takýchto skutočností tvrdí. V niektorých prípadoch však strana zaťažená dôkazným bremenom objektívne nemá a nemôže mať k dispozícii informácie o skutočnostiach, významných pre rozhodnutie v spore, pričom protistrana má tieto informácie k dispozícii. V prípade, že strana zaťažená dôkazným bremenom prednesie aspoň „oporné body“ skutkového stavu a zvýši tak pravdepodobnosť svojich skutkových tvrdení, nastupuje „vysvetľovacia povinnosť“ protistrany.

36. Občiansky súdny poriadok edičnú povinnosť upravoval v ustanovení § 129 ods. 2, podľa ktorého predseda senátu alebo samosudca môže uložiť tomu, kto má listinu potrebnú na dôkaz, aby ju predložil, alebo ju obstará sám od iného súdu, orgánu alebo právnickej osoby (podľa novej právnej úpravy § 189 C. s. p.) Podľa citovaného zákonného ustanovenia, predseda senátu môže uložiť tomu, kto má listinu potrebnú k dôkazu, aby ju predložil. Toto ustanovenie sa vzťahuje tiež na strany sporu, teda aj na žalovaného a splnenie súdom uloženou povinnosťou možno vynucovať aj pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.

37. Dovolací súd zisťuje, že žalobca svoj žalobný návrh dôvodil okrem iného aj listinným dôkazom, resp. zmluvou o započítaní pohľadávok zo dňa 25.06.2012 medzi ELTOS, s.r.o. a žalovanou v rozsahu 171 545,35 Eur. Žalobca v konaní po celý čas namietal, že úpadca mu tento doklad odmietol predložiť a žalovaná mu neposkytla potrebnú súčinnosť v smere zisťovania skutočnosti, či predmetný zápočet zo dňa 25.06.2012 bol zápočtom zrealizovaným na základe dohody alebo ako jednostranný právny úkon. Okresný súd žalovanú vyzýval na predloženie právneho úkonu - zápočtu zo dňa 25.06.2012 a ďalších listinných dôkazov, ako to vyplýva z výzvy okresného súdu zo dňa 18.06.2014 (č. l. 72) a z výzvy zo dňa 12.05.2014 (č. l. 61 spisu).

38. Je zrejmé, že v prebiehajúcom spore súd prvej inštancie postupoval nedostatočne, ak žalobcom označený dôkaz právneho úkonu započítania zo dňa 25.06.2012, nezabezpečil jeho predložením od žalovanej strany, a to výzvou pod hrozbou sankcie vo forme poriadkovej pokuty. Týmto postupom došlo k narušeniu princípu rovnosti zbraní, kedy sa znemožnilo strane sporu realizovať jej procesné oprávnenie podrobiť dokazovaniu takú listinu, ktorou fyzicky nedisponuje, a to s dôrazom na skutočnosť, kedy sama žalovaná na pojednávaní potvrdila, že k postúpeniu malo dôjsť jednostranným zápočtom (zápisnica z pojednávania zo dňa 17.10.2014, č. l. 86). Dovolací súd dodáva, že konajúci súd nerozhodol, ani o nevykonaní tohto dôkazu s tým, že jeho nevykonanie v žiadnom smere ani neodôvodnil. S takýmto nesprávnym postupom súdu prvej inštancie sa odvolací súd napadnutým rozhodnutím stotožnil, čím v prejednávacom spore došlo k porušeniu práv žalobcu na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Zistené procesné vady konania zakladajú prípustnosť dovolania a sú zároveň tiež dôvodmi, pre ktoré musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zrušiť, pretože rozhodnutia vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôžu byť považované za správne.

39. Najvyšší súd Slovenskej republiky, vzhľadom na dôvodnosť dovolania, napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Pretože dôvody, pre ktoré bolo zrušené rozhodnutie odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozhodnutie súdu prvej inštancie a nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, najvyšší súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vec vrátil Okresnému súdu Žilina, ako súdu prvej inštancie, na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

40. Súd prvej inštancie a odvolací súd, sú právnym názorom dovolacieho súdu viazaní (§ 455 C. s. p.).

41. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

42. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.